

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ ТА ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЇХ СКОРОЧЕННЯ

Поява та розвиток підприємницької діяльності поклали основу трудовим відносинам у світі. Які регулюють взаємодію між найманими працівниками та власниками підприємств, що в свою чергу зумовило виникнення не тільки трудового права, що регулює дані взаємовідносини, а й професійних спілок націлених на захист прав та відстоювання інтересів працівників.

Отже, сутність профспілки полягає у створенні неприбуткової громадської організації на добровільній основі з метою об'єднання громадян, за їх спільними інтересами згідно роду професійної діяльності [1].

Розглядаючи діяльність профспілки на підприємстві, можна визначити наступні особливості [1], [2], [3]:

1. Для повноцінного функціонування на підприємстві необхідним є статут, відповідно до якого створюють виробничі органи або визначають уповноваженого представника.

2. Права профспілкових організацій націлені на: контроль за укладанням та дотриманням трудових угод; у разі порушення умов праці працівників, приймати участь у проведенні розслідувань щодо цих порушень, організувати мітинги та збори, зокрема ведення переговорів з метою зміни трудових умов.

3. Незалежність профспілок від державних та місцевих органів влади, роботодавців та інших суб'єктів, що дає можливість самостійно провадити свою діяльність та виконувати основний обов'язок: бути представником трудового колективу та захищати їх права й інтереси в ході трудової діяльності.

4. В Україні профспілки класифікуються на: первинні, місцеві, обласні, регіональні, республіканські (цей статус надається лише для АРК) та всеукраїнські.

Беручи до уваги права професійних спілок та їхні особливості можна стверджувати, що дані організації є потужним важелем впливу на керівників підприємств, а тому сприяє якісним змінам. Та все ж в останні роки формується тенденція до відсутності цих організацій на підприємствах, а від працюючих деталі частіше можна почути негативні відгуки про них. Тому пропонуємо розглянути чинники, зумовлюють таку ситуацію:

- Досить часто представники виробничих зборів не можуть дійти спільної згоди, що зароджує міжусобиці всередині самої організації. Або ж уповноважена особа невмотивована до дій, тому відповідно права та інтереси найманих працівників нікому відстоювати.

- На фоні перебудови економіки України (з орієнтиром на ринкову) необхідною є і перебудова діяльності організацій. Через це виникають труднощі пов'язані з сформованими протягом десятиліть ментальності учасників та керівників профспілок [2].

- Ще одним фактором, який зменшує ступінь ефективності таких організацій є те, що їх фінансування здійснює власник підприємства. Тому, досить часто при здійсненні експертизи порушень умов праці (зокрема оплати праці, режиму роботи та відпочинку, тощо) професійні спілки стають на бік власника.

- Наведені фактори також впливають і на людей, чиї інтереси мають бути захищеними. Через зниження довіри до даних організацій, зростає незацікавленість працівників у їх створенні.

Таким чином, через дію законодавства, що обмежує діяльність профспілок, психологічну несвідомість і відсутність жаги до дій як з боку лідерів спілок, так і працівників, а також негативний вплив на них з боку керівників фірми, ефективність професійних спілок невинно знижується. Для того щоб перевірити достовірність цієї гіпотези, можемо

розглянути статистику членів Профспілки працівників державних установ України у період 2015-2020 років, представлені на рисунку 1.

Рис.1 Чисельність членів профспілки в Україні

Джерело: створено автором на основі [4]

Як ми бачимо кількість учасників профспілки за досліджуваний період зменшилась на 89327 осіб з 263137 членів в 2015 році до 173810 в 2020 році. При цьому кількість профспілкових організацій в Україні зменшилась на 3795.

Отже, підсумовуючи наведену вище інформацію, можна стверджувати, що профспілки мають місце існувати, а беручи до уваги права, якими вони уповноважені, підприємства та установи можуть значно покращуватись за рахунок діяльності цих об'єднань. Однак для того, щоб здійснювати позитивний вплив і надалі, необхідне забезпечення прозорості в діяльності, зменшення впливу на них з сторони керівників та підвищення довіри серед суспільства. У такому випадку кількість профспілок в Україні зростатиме, а значить і учасників даних організацій.

Перелік посилань:

1. Права та обов'язки профспілок [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://minjust.gov.ua/m/prava-ta-obovyazki-profspilok>.
2. Профспілки і спілки підприємців у формуванні та використанні трудового потенціалу суспільства [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://buklib.net/books/30517/>.
3. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 1999 №45-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 45. ст. 397.
4. ЗВІТ Центрального комітету Профспілки працівників державних установ України про проведену роботу за період 2015-2020 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.google.com/url>